

BIULETYN KOWIEŃSKI**W I L B I**

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3-3

Nr.

Wilno, dn.

27 kwietnia 1931 roku.

430.**T r e ś ć n u m e r u :****I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.**

Dział Str.

K r o n i k a .

1. Odrzucenie przez rząd litewski propozycji w sprawie wysiedleń z Kłajpedy.	I.	I.
2. Dokoła zatargu polsko-litewskiego.	"	"
3. Wyjazd członków poselstwa niemieckiego z Kowna.	"	"
4. Kondolencje ministra Zauniusa.	"	"
5. Sprawa kongresu weterynarzy z Litwy, Łotwy i Estonji.	"	"

II. ZAGADNIENIA GOSPODARCZE.

6. "Rytas" o litewskiej polityce celnej.	II.	"

K r o n i k a .

7. Ponowna powódź w Kownie.	"	2.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

8. "Lietuvos Zinios" o stosunkach wewnętrznych.	III	"
9. "Rytas" o niejednolitem prawodawstwie litewskim.	"	3.

K r o n i k a .

10. "Rytas" w sprawie wywiadu szefa policji kryminalnej o akcji K.A.K.	"	"
11. Pociągnięcie do odpowiedzialności prof. Herbaczewskiego.	"	"
12. Akcja "Ukininku Vienybe".	"	"
13. Memorjał "Tautininków" do arcybiskupa kowieńskiego.	"	4.
14. Zwalczanie opozycji.	"	"
15. Dokoła kongresu "Tautininków".	"	"
16. Przepowiednie ks. Krupowicza.	"	"
17. Rychły powrót prof. Birżyszki.	"	"
18. Doroczny zjazd przedstawicieli oddziałów Związku "Tautininków".	"	"
19. Memorjał księży do ministra sprawiedliwości	"	"
20. Rozłam pomiędzy "Tautininkami" a T-wem Odrodzenia Litwy.	"	"
21. Książka gen. Daukantasa o Wilnie	"	5
22. 8-ma konferencja Związku Studentów Litwy, Łotwy, Estonji i Finlandji w Kownie.	"	"
23. Zwolnienie z więzienia b. naczelnika policji w Telszach.	"	"
24. Przywrócenie współpracy pomiędzy "Tautininkami" a "Ukininku Vienybe".	"	"
25. Echo zająć w sali Sw. Zyty.	"	"
26. Zezwolenie na powrót woldemarasowca.	"	"
27. Budowa kolonji dla chorych na płuca.	"	"
28. Powrót posła Baktruszajtisa do Moskwy.	"	"

IV. SPRAWY POLSKIE NA LITWIE.

K r o n i k a .

29. Rugi napisów polskich z pościelców.	IV.	"

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

Odrzucenie przez rząd litewski propozycji w sprawie wysiedleń z Krajpedy. Jak podaje "Memeler Dampfboot" Nr.95, rząd litewski odrzucił propozycję rządu niemieckiego w sprawie usprawiedliwienia wysiedleń, jakie miały w ostatnich czasach miejsce na gruncie krajpedzkim. Rząd litewski stoi na stanowisku, że tylko Litwa może decydować o tem, czy mogą być wysiedlani obcokrajowcy "z powodu swego nielegalnego postępowania".

Dokoła zatargu polsko-litewskiego. Jak podaje ryskie "Siegodnia" Nr.115, zatarg polsko-litewski rozpatrywany będzie przez Trybunał w Hadze najprędzej w sierpniu r.b. Według tej samej informacji, w programie sesji majowej Ligi Narodów figuruje sprawa uregulowania incydentów na linii administracyjnej.

Wyjazd członków poselstwa niemieckiego z Kowna. Jak podaje "Siegodnia"/Nr.115/, wyjechał z Kowna ostatnio w ślad za posłem niemieckim Morathem radca poselstwa Sauer. Poselstwo reprezentuje obecnie tylko sekretarz, rozporządzający odpowiednimi pełnomocnictwami.

Kondolencje ministra Zauniusa. Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.89/, min.spraw zagranicznych dr.Zaunius wysłał do Wiednia depesze kondolencyjną z okazji śmierci prezesa austriackiej Rady Narodowej Elderdescha. W odpowiedzi austriacki minister spraw zagranicznych przysłał depesze z podziękowaniem.

Sprawa kongresu weterynarzy z Litwy, Łotwy i Estonji. Jak podaje "Lietuvos Aidas"/Nr.89/, w dniu 19 kwietnia r.b. zwołany został w Rydze z inicjatywy weterynarzy łotewskich zjazd weterynarzy Łotwy, Litwy i Estonji w celu omówienia sprawy przyszłego kongresu weterynarzy tych trzech krajów. Litwę reprezentował na tym zjeździe prezes litewskiego związku weterynarzy Jankowski. Uchwalono zwołać kongres w dn.28 i 29 sierpnia r.b. Treścią obrad kongresu mają być referaty naukowe oraz sprawy organizacji weterynarzy krajów nadbałtyckich.

II. ZAGADNIENIA GOSPODARCZE.

"Rytas" o litewskiej polityce celnej.

"Rytas" Nr.90 z dn.23.IV.1931 r. Artykuł p.t. Nasza poli-

tyka celna. Streszczenie:

Od dnia 29 marca r.b. zobowiązuje na Litwie nowa taryfa celna. Podwyżkę ceł przez rząd litewski możnaby nazwać fiskalną, gdyż dokonano jej w celu uzyskania zwiększonych dochodów. Nie świadczy to jednak o konsekwencji gospodarczej rządu. Podniósł on cła na niektóre produkty, które dawniej były protegowane. Tak np. protegowano dawniej ryż. Obecnie zaś cło na ryż zostało podwyższone. Przy podwyższeniu ceł na ryż można było usprawiedliwić się, że ryż można zastąpić jęczmiennymi krupami.

Podwyższono cła na różne rodzaje mąki, za wyjątkiem kartoflanej i pszennej.

Niewiadomo dlaczego podwyższono cła na tytoń. Dawniej cło od importowanego tytoniu w liściach wynosiło 20 centów od 1 kg. Obecnie zaś 1 lit od kg. Jakie są tego konsekwencje? Miejscowemu przemysłowi tabacznemu nie wystarcza bodaj surowca krajowego i syndykat w dalszym ciągu musi importować surowiec ten z zagranicy. W związku z tem ciężar zwiększonych ceł na surowiec zagraniczny odbija się na kieszeni konsumentów krajowych. Wprawdzie konsumenci mogą się powstrzymać od tych zbędnych wydatków, lecz w praktyce trudno to sobie wyob-

razić.

Niewiadomo też w jakim celu podwyższono cło na len, konopie i t.p. Dawniej wymienione produkty importowane były bez ceł, obecnie zaś płacić wypadnie 1 lt. od 1 kg. Import wymienionych produktów był niewielki. Wprawdzie niektóre fabryki obróbki lnu, produkujące pakule importowały surowiec z Z.S.S.R. Mimo to trudno się spodziewać, ażeby podwyższenie ceł wobec dumpingu sowieckiego miało wpłynąć na obniżenie się nawet tego nieznacznego importu jaki istniał dotychczas.

Niezrozumiałą jest rzeczą, w jakim celu podniesiono cło na worki / /z 30 ct. na 60 ct. od 1 kg. Litwa posiada zaledwie 3 małe przedsiębiorstwa, produkujące worki i inne mniej delikatne materiały. Wspomniane zakłady z trudem zaopatrują armję. O zaopatrywaniu większego rynku mowy nawet być nie może. Ponadto niektóre zakłady jak np. "Maistas" mają prawo sprowadzania specjalnych materiałów na opakowanie z zagranicy. Możliwą jest rzeczą, że w przyszłości inne zakłady również zdobędą prawo sprowadzania z zagranicy materiałów na opakowanie.

Podniesiono cła na sznury i szpagat, a tymczasem kraj nie ma dostatecznej ilości fabryk, któreby zaopatrywały rynek miejscowy w wymienione produkty.

Konsumpcja śledzi na Litwie jest dość duża i wyraża się rocznie sumą około 10 milj.litów. Obecnie podniesiono cła o przeszło 30%. Dotknie to w pierwszym rzędzie szerokie warstwy spożywców.. Niemal trzykrotnie podwyższono cło na naftę. Podwyższono też o 1/3 cła na blachę.

Naogół biorąc wynika z powyższego, że przy podwyższaniu ceł wiele było przypadkowości i pośpieszności.

K r o n i k a .

P o n o w n a p o w ó d ź w K o w n i e .Jak podaje "Siedzielnia" /Nr.115/, Kowno nawiedziła ponowna powódź. W związku z tem przewodnicząca komitetu pomocy ofiarom powodzi, żona premiera Tubelisa, oraz inne panie ze sfer towarzyskich m.Kowna zajęły się gorliwie kwestą na rzecz poszkodowanych.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WENĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"Lietuvos Žinios" o stosunkach wewnętrznych na Litwie.

"Lietuvos Žinios"/Nr.90/z dn.22,IV.Artykuł p.t. Justitia

est fundamentum regnorum. Streszczenie:

Powyższy napis figuruje na frontonie gmachu ministerstwa sprawiedliwości. Hasło to bardzo piękne. W związku z tem byłoby rzeczą nader pożądaną, żeby i w państwie litewskim nie stanowiło to hasło pustego dźwięku, a nawet co gorsza bolesnej ironji, a tylko było prawdziwym wynikiem państwowego życia, zaszczepiającym głęboko w obywatela mocne zasady poczucia państwowości.

Niestety napis na frontonie gmachu sprawiedliwości w Kownie niekoniecznie odpowiadać ma rzeczywistości. Litwini gorliwie są przyzwyczajani do szanowania władz administracyjnych. Nikt jednak nie przyzwyczajają ich do szanowania sądów, będących jedynym właściwym strażnikiem prawa.

Skoro się weźmie np.prasę litewską, to się łatwo zauważy, że ustawa prasowa, która w najcięższych dla państwa czasach, kiedy ojczyźnie groziły zewsząd niebezpieczeństwa, doskonale regulowała sprawy prasowe. Niestety zabrano się do zmieniania tej ustawy. Związek dziennikarzy zdobył się na szereg ustępstw na niekorzyść prasy, byleby tylko znaleźć jakiś kompromis. Ustępstwami dziennikarzy zdawałoby się zostały uwzględnione i porozumienie możliwe. Oczekiwano jedynie ustawy, któraby uregulowała nienormalną sytuację prasy.

Tymczasem stało się zgoła co innego. Oto sprawy prasowe mają być regulowane przy pomocy rozporządzeń administracyjnych. Przestępstwo prasowe przewiduje jako konsekwencję - w myśl nowej ustawy grzywnę w wysokości 5 tys. litów z zadaniem na 3 miesiące więzienia, względnie obie kary łącznie. O przestępstwie prasowym mają decydować władze administracyjne.

Z dnia na dzień sytuacja staje się cięższa. Prasa nie obawiałaby się nawet stokrotnie większych kar, gdyby wymierzane one były przez instytucję właściwą, a mianowicie przez sąd. Administracja jest bowiem w swej istocie jedynie pomocniczym organem sądowym.

Czasby najwyższy pouczyć Litwinów szacunku dla sądów i prawa zgodnie z hasłem "Iustitia est fundamentum regnorum".

"Rytas" o niejednolitem prawodawstwie litewskim.

"Rytas" Nr.89 z dn.22.IV.1931 r. Artykuł p.t. Czegoby pot-

rzeba? Streszczenie:

Powszechnie się zauważa odczuwa, że we współczesnym życiu litewskim dzieje się coś niedobrego, coś co musi być uregulowane. Tak np. jeżeli chodzi o ustawodawstwo cywilne na Litwie, jest ono dla całego mnóstwa obywateli niedostępne, gdyż w Suwalszczyźnie obowiązują jedne ustawy, w Kowieńszczyźnie inne, w Połędzie znowu inne, w Kłajpedzie też i t.d. Mowa tu tylko o ustawodawstwie cywilnym. Skoro się doda do tego ustawodawstwo karne, dojdzie się do wniosku, że na Litwie znajomość ustaw dostępna jest jedynie dla prawników. Innymi słowy reszta obywateli litewskich zdana jest bądź na łaskę prawników, bądź też na łaskę losu. Przy takim stanie rzeczy zatracają się na każdym kroku poczucie tego co wolno, a co niewolno.

Byłoby rzeczą nader pożądaną, gdyby ktoś ujednostajnił i uprzystępniał dla ogółu przynajmniej najbardziej podstawowe zasady prawa i postępowania.

K r o n i k a .

"Rytas" w sprawie wywiadu szefa policji kryminalnej o akcji K.A.K. W związku z opublikowanym niedawno wywiadem p.o. szefa litewskiej policji kryminalnej Sutkusa w sprawie akcji K.A.K. /Komitetu Akcji Katolickiej/, zarzuca "Rytas"/Nr.89/p.Sutkusowi nieściskość. "Rytas" twierdzi, że w czasie zajęcia w sali Towarzystwa Sw.Zyty, poturbowano najmocniej p.Budinasównę, o czym świadczy również świadectwo dr.Wajczuszki. Ponadto "Rytas" zarzuca nieściskość komentarzy "Lietuvos Aidas" w tej sprawie, twierdząc, że wprawdzie zaczęto zebranych usuwać z sali i żądać paszportów, a nie jak utrzymuje "Lietuvos Aidas" legitymować tych, którzy wywołali zamieszanie.

Pociągnięcie do odpowiedzialności prof. Herbaczewskiego. Jak podają "Lietuvos Zinios"/Nr.90/, prof.Herbaczewski pociągnięty został do odpowiedzialności za używanie w czasie dyskusyj w sprawie wileńskiej w auli uniwersytetu kowieńskiego niedopuszczalnych i plugawych wyrażeń.

W powyższej sprawie "Liet.Zinios" od siebie co następuje: W dyskusjach o wyzwoleniu Wilna p.Herbaczewski, jak się okazało całkiem już stracił równowagę. Używał on takich wyrażeń, których w prasie powtórzyć niepodobna. Niepodobna też poważnie o takich dyskusjach pisać.

Akcja "Ukininku Vienybe". Jak podają "Lietuvos Zinios. /Nr.90/, leader partji "Ukininku Vienybe"/jedność gospodarzy/ Bulwicz prowadzi gorliwą agitację wśród członków izby rolniczej, namawiając do zapisywania się do "Ukininku Vienybe".

"Lietuvos Zinios" dodają od siebie, że agitacja ta sprawia personelowi Izby Rolniczej dużo kłopotu, gdyż urzędnicy z jednej strony boją się do partji się zapisywać, z drugiej zaś - nie zapisywać się

Memorjał "tautininków" do Arcybiskupa kowieńskiego. Jak podają "Lietuvos Žinios"/Nr.90/, centrala związku "tautininków" wręczyła arcybiskupowi Kowieńskiemu Skwircekiemu obszerny memorjał, w którym wskazuje na cały szereg księży, zwłaszcza prefektów uprawiających agitację przeciwko "tautininkom!"

W memorjale mówi się o przyczynach likwidacji "atejtininków" i o potrzebie poskromienia rozpolitykowanych księży.

Zwalczanie opozycji. Jak podają "Lietuvos Žinios"/Nr.90/, skazano proboszcza z Sołok /pow.jeziorowski/ ks.Spudasa na łączną karę 500 litów z zamianą na 25 dni aresztu za wygłoszone w r.ub. kazania przeciw rządowe.

W dn.19 kwietnia r.b. rozpuściła policja zebranie "pawosarininków" /opozycyjna organizacja młodzieży/ w Szawlach, spisując kilka protokołów.

Jak podaje "Rytas"/Nr.90/ ks.A.Lipnicki z Poniewieża skazany został na 5 dni aresztu za działalność antyrządową.

Dokoła kongresu "tautininków". Jak podaje "Siedgodnia" /Nr.115/, pierwszy powszechny kongres "tautininków" ma się odbyć wbrew rozsiewanym pogłoskom, jeszcze w r.b.w najbardziej dogodnym dla partji terminie.

Przepowiednie ks. Krupowicza. Jak podają "Lietuvos Žinios" /Nr.90/, wygłosił b.minister wojny ks.Krupowicz w dn.19.IV.r.b. w kościele w Taurogach kazanie, w którym między in. oświadczył, że obecna sytuacja polityczna nie może długo trwać na Litwie.

Rychły powrót prof. Birzyszki. Jak podaje "Lietuvos Aidai"/Nr.89/, powrócił na w dn.2 maja r.b. prof.Birzyszka, który jak wiadomo od 3 miesięcy ^{bawi} w St.Zjedn.Am.Póln. Jak wiadomo też prof.Birzyszka jest prezesem Związku Wyzwolenia Wilna i bawi w Ameryce w celach propagandowych, znajdując życzliwe przyjęcie wśród działaczy litewskich, amerykańskich, żydowskich i ukraińskich.

Redakcja organu Związku Wyzwolenia Wilna "Musu Vilnius" wzywa w związku z powrotem prof.Birzyszki swych prenumeratorów do tego, aby każdy prenumerator postarał się przed przyjazdem prof.B. o jeszcze jednego odbiorcę "Musu Vilnius".

Zaznaczyć należy, że Związek Odzyskania Wilna wciąż się rozwija. W ostatnich czasach bardzo żywy udział w akcji Związku okazują Żydzi. W kowieńskim oddziale związku Żyd wszedł nawet w skład zarządu.

Doroczny zjazd przedstawicieli oddziałów Związku "Tautininków". Jak podaje "Lietuvos Aidai"/Nr.89/, ma się odbyć w dn.30, 31 maja r.b. walny doroczny zjazd przedstawicieli oddziałów Związku "Tautininków".

Memorjał księży do ministra sprawiedliwosci. Jak podaje "Dzień Kowieński"/Nr.89/, 12 księży, pociągniętych do odpowiedzialności za antyrządową agitację i obrazę władzy złożyło zbiorowy memorjał do Ministra Sprawiedliwości, wskazując, iż według Konkordatu i Konstytucji może ich pociągnąć jedynie sąd kościelny, nie zaś cywilny. Proszą oni pozatem wszystkie wszczęte przeciwko nim sprawy umorzyć.

Rozłam pomiędzy "Tautininkami" a T-wem Odrodzenia Litwy. Jak podaje "Dzień Kowieński"/Nr.89/, odbyło się w dn. 20.IV.r.b. w Kownie zebranie T-wa Odrodzenia Litwy /Lietuvos Atgimimo Draugija/. W wyniku zebrania, uczestnicy doszli do wniosku, że obecne polityczne oblicze "Tautininków" jest bardzo niewyraźne, że nikt nie wie, czego chce "Jedność gospodarzy" /Ukininku Vienybe/, że "Tautininkowie" mogą zawikłać się w trudną sytuację, za co znów nie chce ponosić odpowiedzialności T-wo Odrodzenia Litwy. Uczestnicy zebrania uchwalili więc wystąpić z partji "Tautininków" i do polityki się nie wtracać.

Jak wiadomo T-wo odrodzenia Litwy zawarło w swoim czasie z

"Tautininkami" umowę, na mocy której T,wo miało w centralnym Komitecie partji Tautininków swych przedstawicieli, w osobie pp. Buloty i Stanajtisa. Obecnie partja "Tautininków" wskutek zmian wniesionych do jej statutu umowę tę unieważniła.

Książka gen. Daunkantasa o Wilnie. Jak podaje "Lietuvos Aidas"/Nr.89/, generalny konsul litewski w Brazylii gen.rezerwy T.Daunkantas przygotował do druku obszerną książkę o Wilnie, którą jak słyhać zamierza wydać w języku litewskim i rosyjskim. Książka wydrukowana zostanie w Kownie lub w Rydze.

8-ma konferencja Związku Studentów Litwy, Łotwy, Estonji i Finlandji w Kownie. Jak podaje "Dzień Kowieński"/Nr.90/, w dn.3-10 czerwca r.b. odbędzie się w Kownie 8-ma konferencja Związku Studentów Finlandji, Estnji, Łotwy i Litwy /SELL/. Program konferencji przewiduje rozpatrywanie szeregu doniosłych spraw.

Zwolnienie z więzienia b.naczelnika w Telszach. Jak podaje "Dzień Kowieński"/Nr.90/, został w tych dniach zwolniony z więzienia za kaucją b.naczelnik policji w Telszach Repeczko.

Przywrócenie współpracy pomiędzy "Tautininkami" a "Ukininku Vienybe". Jak podaje "Dzień Kowieński"/Nr.90/, rozdzwięki jakie w ostatnich czasach gąznaczyły się pomiędzy "Tautininkami" a "Ukininku Vienybe" /Jednść gospodarzy/ zostały usunięte.

Chcą zająć w sali S.W. Zyty. Jak podają "Lietuvos Žinios" /Nr.88/, skazano prezesa organizacji "Pavasarininków" Bernotasa na trzy mies.więzienia za zwołanie zebrania bez zezwolenia. Pozatem skazano członków organizacji Pleckunasa na 500 lt. grzywny za zamianę na 3 mies.więzienia za podrzeganie do bójki. Zaznaczyć należy, że Bernotas był dawniej komunistą i odsiadywał z tego tytułu w 1927 r. 3-miesięczne więzienie.

Zezwolenie na powrót "Woldemarasa". Jak podają "Lietuvos Žinios" /Nr.88/, władze zezwoliły na powrót p. Szyłejki b.urzędnika do spraw szczególnej wagi w min.spraw wewnętrznych, skazanego w swoim czasie na zesłanie za sprzyjanie Woldemarasowi. P.Szyłejko osiedlił się obecnie w pow.Szawelskim.

Budowa kolonji dla chorych na płuca. Jak podaje "Lietuvos Žinios" /Nr.88/, litewski "Czerwony Krzyż" kończy już budowę kolonji dla chorych na płuca w Poniemuniu. w Miejscowości tej otrzymał Czerwony Krzyż w swoim czasie 87 ha lasu. Budowa 4-piętrowego gmachu pochłoneża milion 300 tys.litów. Sanatorjum przewiduje 150 łóżek.

Powrót posła Bałtruszajtisa do Moskwy. Jak podaje "Lietuvos Aidas"/Nr.86/ powrócił do Moskwy poseł litewski p.Bałtruszajtis.

IV. SPRAWY POLSKI NA LITWIE.

Kronika.

Rugi napisów polskich z kościołów. Jak podaje "Dzień Kowieński"/Nr.88/, odbyło się w dn.28 marca r.b. w miejscowości Pakonie ogólne zebranie miejscowego oddziału strzelców. Na zebraniu poruszono m.in. sprawę napisów na stacjach Męki Pańskiej w kościele pakońskim, które wszystkie są sporządzone w języku "naszych najzacieklejszych wrogów - polskim". W wyniku obrad uchwalono zwrócić się do miejscowego proboszcza z tem, by napisy te zostały zastąpione litewskimi, gdyż wszyscy mieszkańcy okolicy są Litwinami, a napisy w jęz.polskim, jako "pozostałość z czasów niewoli wywołują wśród mieszkańców wielkie oburzenie".

07